

olasz nyelvet mint igen nagy hagyományú, a latinság örökségét továbbvivő, klasszikus nyelvet mutatja be.

Fóris Ágota

Szabó Katalin

Kommunikáció felsőfokon

Kossuth Kiadó, Budapest, 1997,
184 p.

1997 márciusában jelent meg Szabó Katalin könyve *Kommunikáció felsőfokon* címmel, amely újszerű témát tár az olvasók elé: hogyan kommunikáljunk szakmai témákról hatékonyan mind szóban, mind írásban. A könyv elsősorban a társadalmi és a gazdasági kérdésekkel foglalkozók számára íródott, de igen hasznos bárki számára, aki munkája során az írásos vagy szóbeli kommunikáció eszköztárának bármelyikét használja, és azoknak is, akik még az iskolapadban ülve készülnek hasonló feladatok teljesítésére.

A kötet akár egyetemeken kommunikációs kurzusainak is kötelező irodalma lehetne. Témái között szerepel a helyénvaló stílus kiválasztása, stílusunk fejlesztése, amivel igen nagy hiányt pótol, hiszen a magyar közoktatás, illetve felsőoktatás sajnos keveset foglalkozik a tanulók eme készségének fejlesztésével.

A második és harmadik fejezet végigvezeti az olvasót egy tudományos dolgozat elkészítésének szakaszain, kezdve a téma-választással és befejezve a függelék és ajánlott irodalom összeállításának formai követelményeivel. A szerkesztési és formai kérdések mellett fontos helyet kapnak a nyelvi és stílári problémák is. A szerző hasznos tanácsokat ad arról, hogyan tehetjük érthetőbbé hosszú és bonyolult mondatainkat, hogyan cserélhetjük fel névszós szerkezeteket könnyebben érthető igei szerkezetekkel. Felhívja a figyelmet a személytelen mondatok indokolatlan használatának mellőzésére: pl. az olyan fordulatok kiküszöbölésére, mint például „a vezetés úgy dön-

tött”; „a tanulmány kiemel egy gondolatot”; stb. Utal a napjainkban mindennapos segéd-eszközként használt számítógépes helyesírás ellenőrző programok veszélyeire is, hiszen ezek a programok gyakran elfogadnak a szövegbe nem illő kifejezéseket, ugyanakkor gyakran visszautasítanak helyes megoldásokat.

Külön említést érdemel a hivatkozások helyes használata, aminek a kötetben egy egész fejezetet szentel a szerző. A hivatkozások használatának formai és erkölcsi követelményei mellett kitér az idézés fajtáira, tanácsot ad arra vonatkozóan, hogy kitől és milyen hosszban idézzünk.

A negyedik és ötödik fejezet a szóbeli kommunikáció formáival foglalkozik. Az előadások megtartása, a szónoki készségek fejlesztése ma már elengedhetetlen az üzleti élet szinte minden területén és az egyetemi, főiskolai hallgatók sikeres szemináriumi szerepléseinek is döntő tényezője lehet. A szerző részletesen tárgyalja az előadás előkészítésének lépéseit: hogyan határozzuk meg előadásunk fókuszát, hogyan alkalmazzuk a hallgatóság igényeihez, hogyan nézzünk szembe lehetőségeinkkel és korlátjainkkal. A hallgatóság megnyerésének egyik fontos eszközének a személyeséget tartja.

A vitakészség az üzleti tárgyalások folytatása során kiválóan kamatoztatható, de az értekezletek keretén belüli vita szinte mindenkit érint. Magyarországon az értekezletek és tárgyalások többsége sajnos még nem a könyvben megfogalmazott gondos tervezés eredményeként születik meg, annak ellenére, hogy felgyorsult világunkban egyre inkább a rendelkezésre álló idő minél hatékonyabb kihasználása lenne a cél. Időt és pénzt takaríthatunk meg, ha értekezleteinket, megbeszéléseinket megfelelően előkészítjük.

Külön érdekességnek számít a tisztességtelen vitataktikák leírása, amivel felkészíti a vitában résztvevőket a vitapartner megtévesztő viselkedésének helyes értelmezésére, illetve elkerülő stratégiák kidol-

gozására. Ilyenek pl. a „partizán módszer”, amikor a partner hirtelen témaváltására kell reagálnunk; a „szórszálhasogató taktika”, amikor partnerünk minden apró részletbe beleköt; az „övnön aluli ütések”, amikor vitapartnerünk nem álláspontunkat, hanem személyünket támadja; stb.

Ugyanebben a fejezetben tárgyalja a szerző a paranyelvet: a hangzást, a hangerőt és a hangsúlyt, ami nagy szerepet játszik mondanivalónk hatásának módosításában. Itt kapnak helyet a nem verbális kommunikáció eszközei is: a gesztusok és mozdulatok. Itt átléphetünk határainkon és a kinetikus viselkedés egyes jegyeiről külföldi kultúrákban is információt szerezhethetünk. A szerző itt csak említést tesz néhány interkulturális viselkedésformai különbségről, amivel egyrészt érzékelteti, hogy a kommunikáció ezen eszközeit a kulturális háttér keretében kell vizsgálnunk, ugyanakkor felkelti érdeklődésünket a téma részletesebb megismerése iránt.

Külön fejezet foglalkozik a hallgatás készségével, ami igen öröndetes, hiszen ez az a készség, amelyiket oly sokszor figyelmen kívül hagyunk, pedig a hatékony kommunikációnak elengedhetetlen része. A szerző megkülönbözteti az aktív és a passzív hallgatást, bár kijelenti, hogy a szakmai életben csak az előbbire van szükségünk. Kiemeli a jó hallgató azon képességét, hogy szabad, megengedő, elfogadó légkört teremtsen. Az okos hallgatás a szerző értelmezésében annyit jelent, hogy „a hallgatást ökonomikusan, jól szervezzük meg, úgy alakítjuk, hogy a lehető legtöbb hasznot hajtsa”.

Összefoglalva, a könyv igen hasznos lehet mindenki számára, aki a szóbeli vagy írásbeli kommunikáció bármely területén megszerzett ismereteit szeretné bővíteni és hatékonyabban szeretne kommunikálni a magánéletben, az iskolában és a munkahelyen.

Hatoss Anikó

Sandra Lee McKay és
Nancy H. Hornberger (szerk.)

Sociolinguistics and Language Teaching

Cambridge University Press,
Cambridge, 1996, 484 p.

A kötet újdonsága már címében is megmutatkozik: olyan szociolingvisztikai összefoglalót tartunk a kezünkben, amelyet kifejezetten nyelvtanárok részére állítottak össze azzal a céllal, hogy nagyobb rálátásuk legyen a nyelv és a társadalom egymáshoz való viszonyára.

A gyűjtemény bevezetőjében a szerkesztők a könnyebb áttekinthetőség kedvéért megkülönböztetik mind a társadalmi, mind a nyelvi elemzés makro és mikro szintjeit. Ez alapján a kötetet négy fő fejezetre osztották.

Az első fejezet („Nyelv és társadalom”) a szélesebb társadalmi és politikai környezet a hivatalos nyelv választására és a nyelvek sztenderd változatának kialakulására tett hatását vizsgálja, más szavakkal, a társadalmi és a nyelvi makro elemzés vetületébe eső kérdéseket tárgyal, melyek a következők: nyelvi attitűdök, motiváció és standardok, társadalmi többnyelvűség, „világangolok”, nyelvi tervezés, nyelvpolitika.

A második fejezet („Nyelv és variáció”) bemutatja a szélesebb társadalmi és politikai környezet egyéni nyelvhasználatra gyakorolt befolyását, azaz a társadalmi elemzés makro szintjének és a nyelvi elemzés mikro szintjének kereszteződésébe tartozó kérdéseket vitat meg: regionális és társadalmi variációk, pidzsinek és kreolok, nyelv és nem.

A harmadik fejezet („Nyelv és interakció”) a társadalmi és a nyelvi elemzés mikro rétegeit járja körül a néprajzi mikro elemzés, az interakciós szociolingvisztika és az interkulturális kommunikáció vizsgálatának segítségével, nevezetesen azt, hogy egy speciális társadalmi szituáció vagy szerepkapcsolat és a verbális, illetve nem verbális kommunikáció milyen hatásokat gyakorol egymásra.